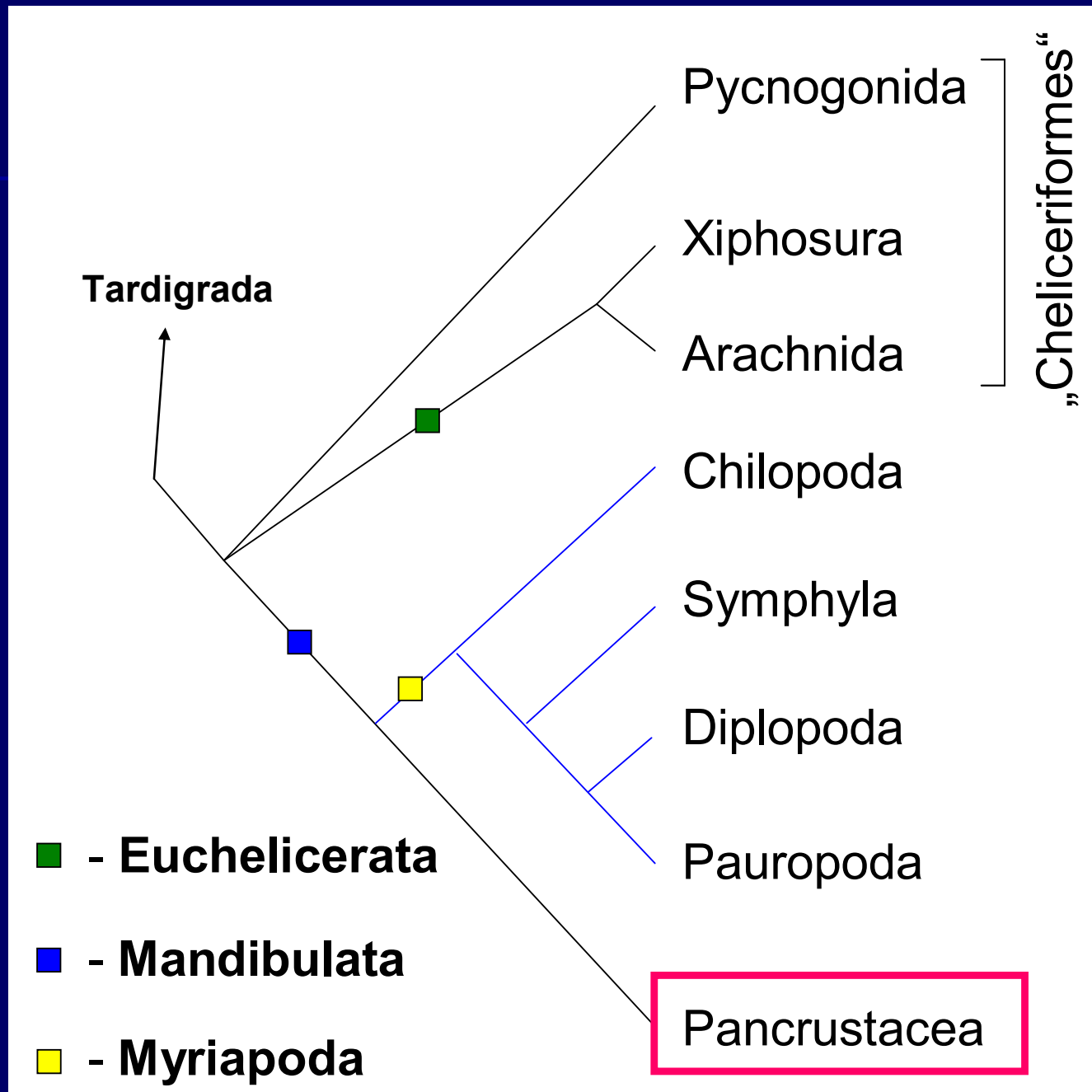
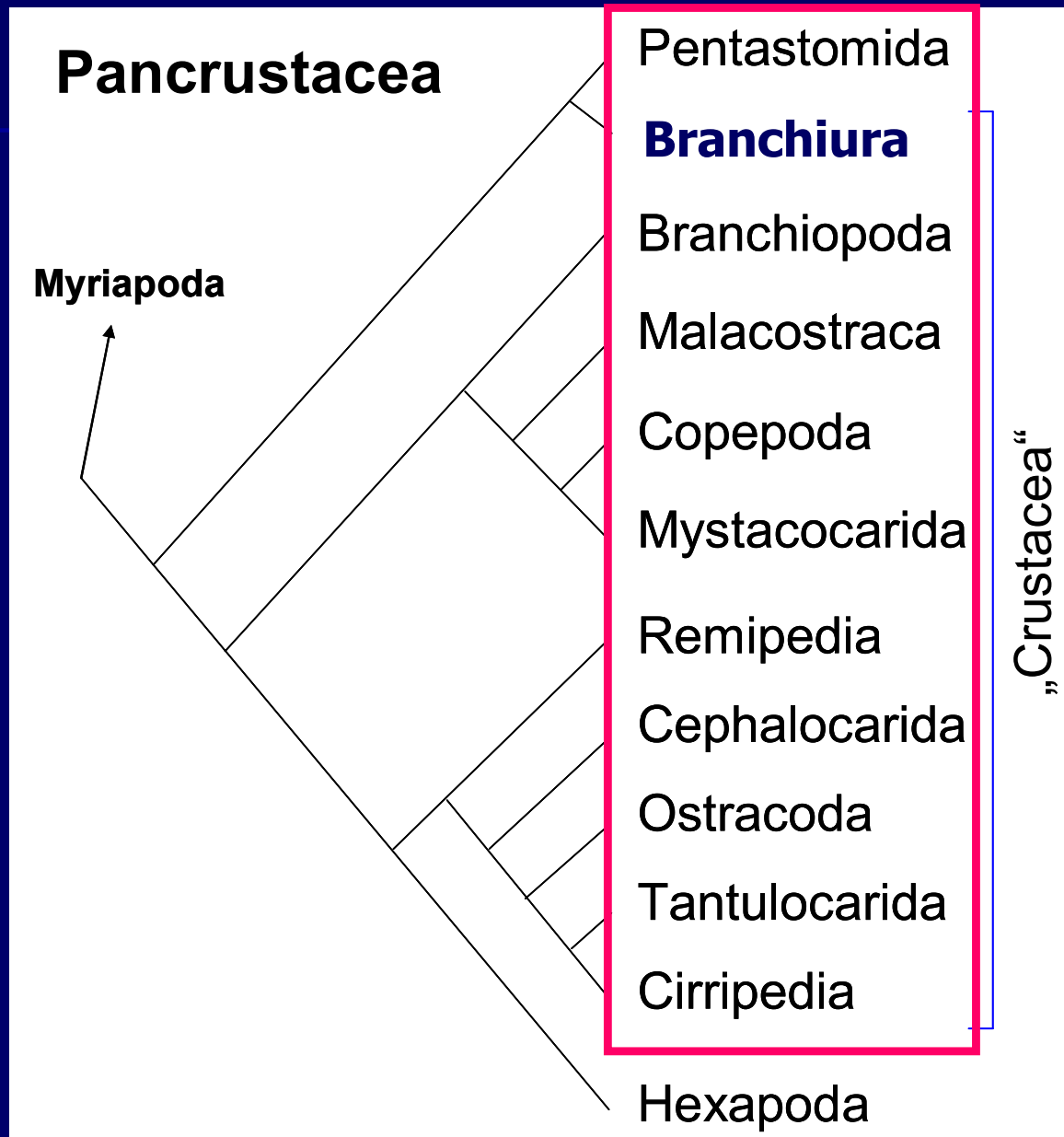

Crustacea - korýši

Crustacea - korýši

PENTASTOMIDA - jazyčnatky

Tělo červovité

Linguatula serrata jazyčnatka

tasemnicová - 10 cm, v nosní a lebeční dutině psovitých šelem, larvální stádia zajíci a králíci

BRANCHIURA - kapřivci

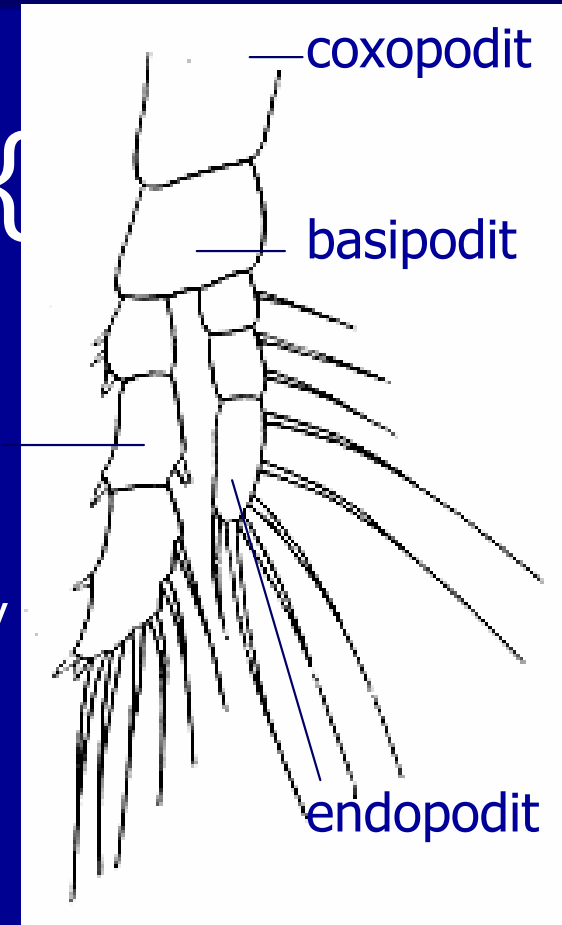
ektoparaziti ryb, ploché terčovité tělo, tykadla přeměněna v příchytné háčky

Argulus foliaceus kapřivec plochý, stilet vznikl z mandibul

„Crustacea - korýši“

- ❑ vodní (moře, sladkovodní), suchozemští jen někteří Isopoda, parazitičtí
- ❑ hlava: akron a 5 článků nesoucích antenuy, antény, mandibuly (kusadla) a 2 páry čelistí (maxily), může být kryta carapaxem
  - protopodit
- ❑ hrud' (thorax): 3 čl. s maxilipedami (čelistní nožky), dál končetiny kráčivé nebo dýchací
- ❑ zadeček (abdomen) nese končetiny jen u rakovců (Malacostraca) – pleon, srůstem někdy s článků zadečku s posledním článkem může vzniknout pleotelson
  - exopodit
  - někdy s endopodity
- ❑ tělo je kryto kutikulou někdy inkrustovanou CaCO_3 – krunýř
- ❑ končetiny: a) jednovětevné k lezení
  - b) dvouvětevné

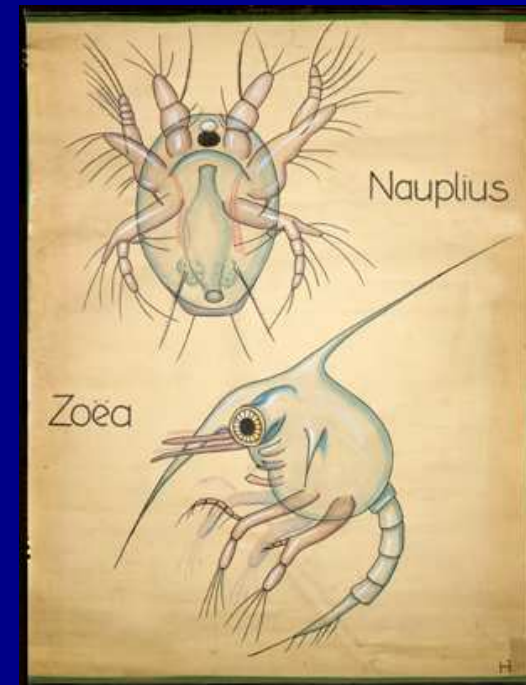
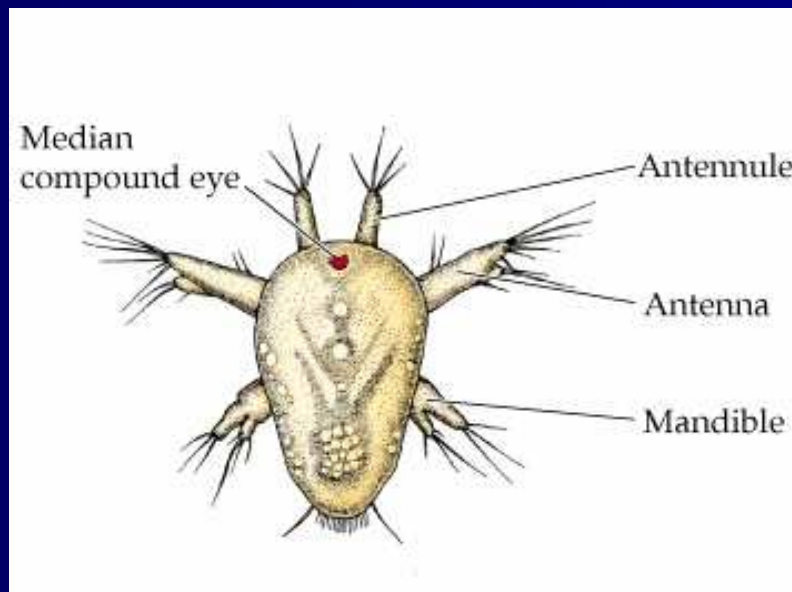

„Crustacea – korýši“

- ❑ TS: trubicovitá, do střeva ústí hepatopankreas
- ❑ VS: metanefridia 2 páry u báze tykadel na 2. článku antén a na 2. článku maxil
- ❑ DS: žábry - epipoditové přívěsky na končetinách, nebo tenkostěnnou vnitřní vrstvou karapaxu, malí dýchají celým povrchem těla
- ❑ CS: otevřená, u Decapoda srdce
- ❑ NS: původně žebříčková s nadhltnovým gangliem a segmentálně uspořádanými páry ganglií na břišních provazcích, u rakovců mozkový ganglion
- ❑ smyslové orgány: složené oči a střední nepárové oko

„Crustacea – korýši“

- rozmnožování: gonochoristé, někdy partenogenetické larvy. Vývoj přímý nebo přes larvu. Nauplius s naupliovým očkem a 3 páry končetin: antenuly, anteny a mandibuly. U rakovců je larva zoea s dlouhým, článkovaným pleonem a krátkým, neúplně článkovaným thoraxem starobylá skupina, kambrium
- monofylum: autapomorfie – naupliové očko a 2 páry metanefridií

BRANCHIOPODA - lupenonožci

drobní sladkovodní, hrudní nožky lupenité -
nesou žábry a filtrují potravu
zadeček bez končetin s furkou
extrémní biotopy - periodické tůně, slané
vody ve vnitrozemí
larva nauplius

ANOSTRACA - žábřonožky

- ❑ periodické tůně, živí se částicemi detritu, rostlin a živočichů
- ❑ z vody filtrují pomocí hrudních končetin
- ❑ plavou hřbetem dolů
- ❑ tělo je laterálně zploštělé, na hlavě oči na stopkách, mezi nimi naupliové očko
- ❑ hrudní nožky slouží k plavání, dýchání, filtraci potravy, na zadečku furka
- ❑ antény samců jsou zvětšené a slouží k uchopení samičky při kopulaci
- ❑ rozmnožování - larva nauplius, vajíčka snesou i víceleté vyschnutí.

ANOSTRACA - žábřonožky

Zástupci:

Eubbranchipus grubii (žábřonožka sněžní) →

Branchipus schaefferi (žábřonožka letní)

Branchinecta paludosa (žábřonožka severská)

Artemia salina (žábřonožka solná) →

Streptocephalus torvicornis

(žábřonožka divorohá)

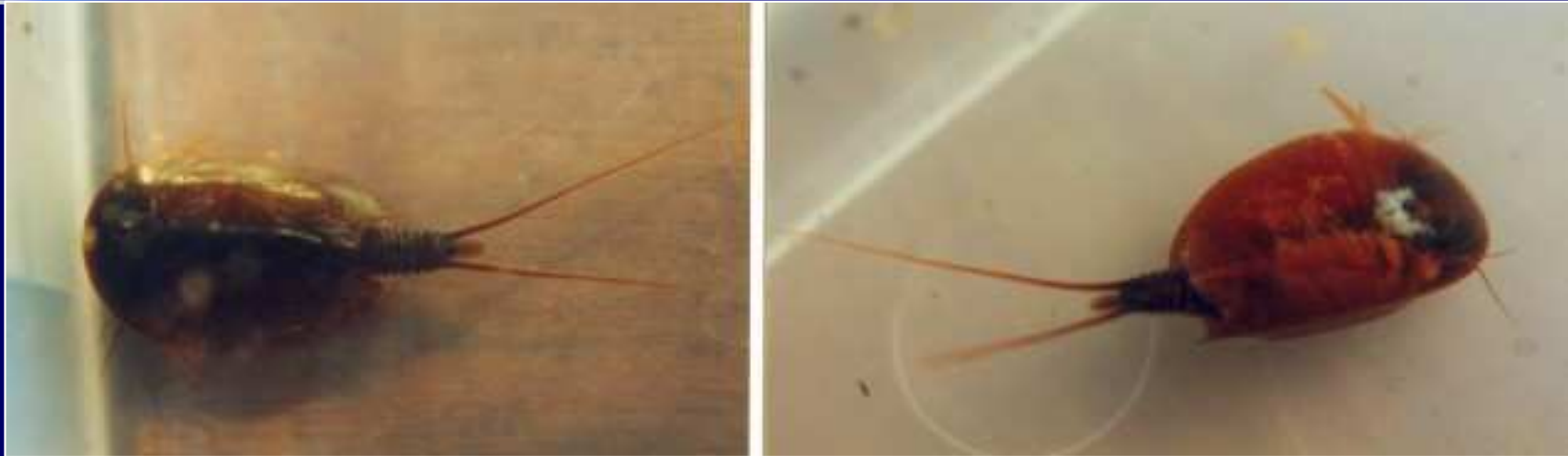
NOTOSTRACA - listonožky

- ❑ v periodických tůních
- ❑ tělo je dorzoventrálně zploštělé, na hřbetní straně kryté kožním záhybem tvořícím hlavohrudní štít, mají 11 párů hrudních lupenitých končetin, na zadečku furka
- ❑ pohyb je a) lezení po dně pomocí enditů prvního páru hrudních nožek
b) plave pomocí undulačních pohybů hrudních nožek
- ❑ potrava - dravci, mrchožrouti, detritofágové

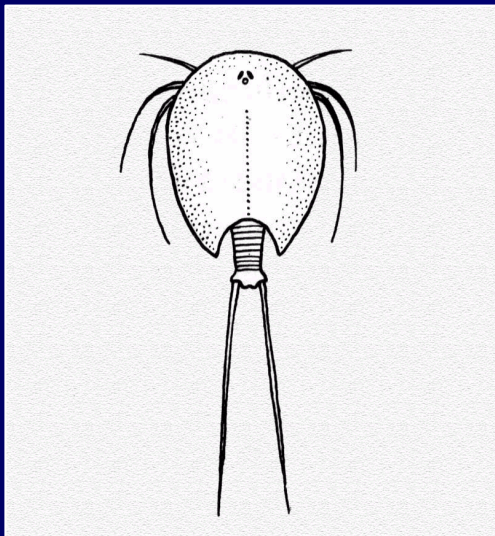
NOTOSTRACA - listonožky

Zástupci:

Lepidurus apus (listonoh jarní)

Triops cancriformis (listonoh letní)

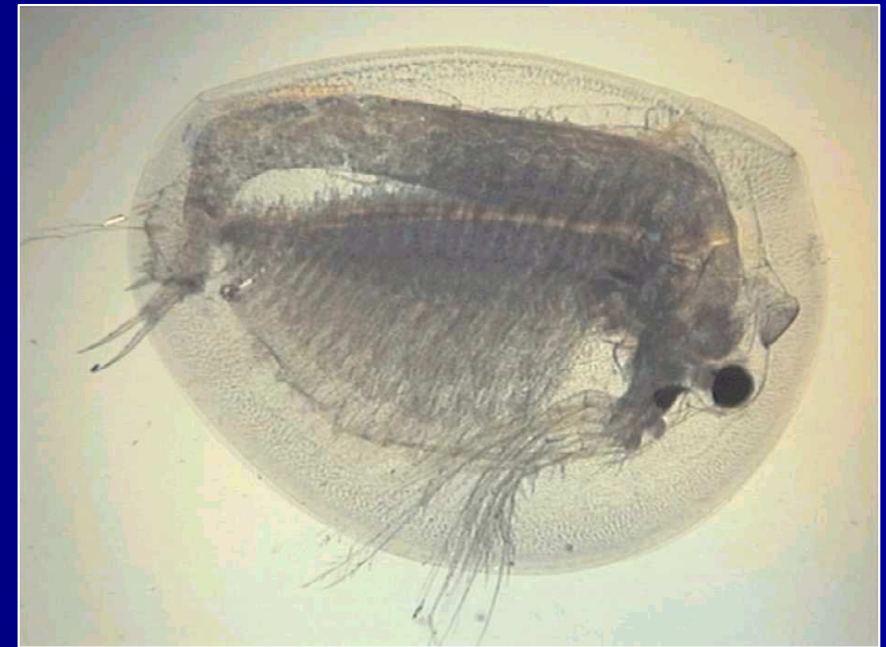

CONCHOSTRACA - škeblovky

- ❑ obývají periodické tůně
- ❑ tělo je zploštělé, uložené v dvouchlopňové skořápce, na břiše je otevřená
- ❑ na hlavě složené oči a naupliové očko
- ❑ pohyb pomocí mohutných antén těsně nad dnem, trhaný
- ❑ potrava drobné organismy, zbytky rostlin, detrit
- ❑ nauplius
- ❑ asi ne monofylum: Spinicaudata a Laevicaudata

Zástupci:

Limnadia lenticularis škeblovka velká
Cyzicus tetracerus škeblovka oválná

VIDEO

CLADOCERA - perloočky

tělo je laterálně zploštělé, dvouchlopňová skořápka nekryje hlavu, 1 složené oko + 1 naupliové očko

- pohyb veslovitý - dlouhé antény, antenuly zakrnělé s chemoreceptory
- potrava filtrací sestonu z vody (hrudní končetiny)
- dýchání epipodity
- zadeček s furk. drápkem
- heterogonie: partenogenetické samičky - haploidní vajíčka - samci - kopulace - vajíčka v ochranném obalu - ephippium - partenogenetické samičky
- vývoj většinou přímý bez larvy
- asi nepředstavují monofyletický taxon

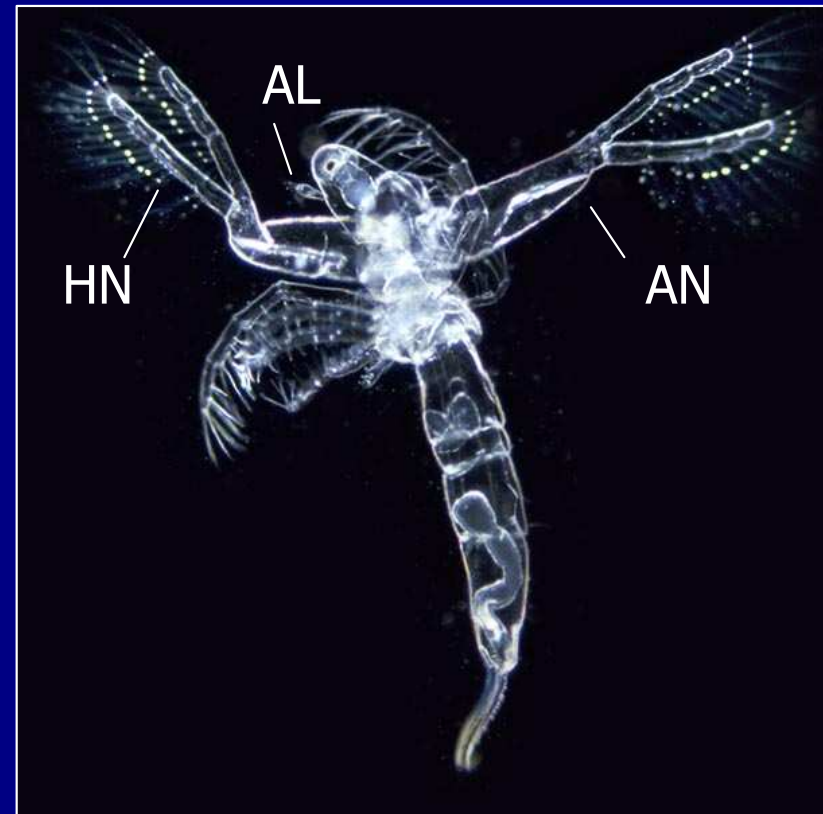
CLADOCERA - perloočky

Daphnia pulex hrotnatka obecná – menší stojaté vody

Daphnia magna hrotnatka velká – u dna

Bosmina longirostris nosatička obecná – dlouhé chobotky z antenul

Leptodora kindtii ramenatka velká – v letním planktonu rybníků a jezer, hrudní končetiny směřují dopředu k uchopení kořisti

VIDEO

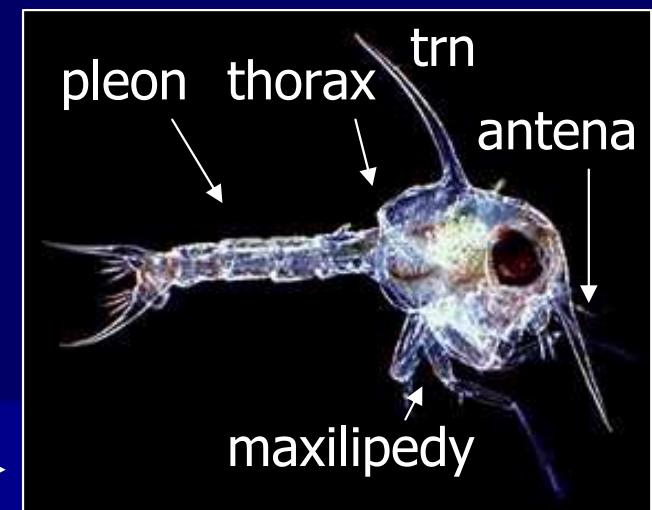

MALACOSTRACA - rakovci

inkrustovaný krunýř

hlava (6 čl.), hrud' (8 čl.) a zadeček (7 čl.)

cévní a nervová soustava dobře vyvinutá, vylučovací soustava maxilární nebo antenální žlázy, larva zoea →

NEBALIACEA – nebálie

reliktní skupina mořských korýšů, tělo kryté dvojchlopňovým karapaxem

STOMATOPODA - ústonožci

draví korýši, 2. pár hrudních nožek upraven jako lapací (jako kudlanky), Středozemní moře

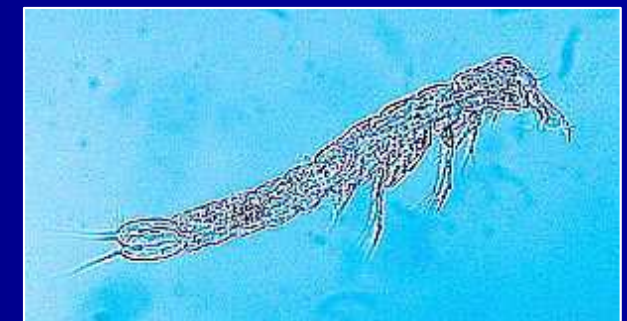
Squilla mantis strašek kudlankový

BATHYNELLACEA – bezkrunýřky

slepí korýši v intersticiálních prostorách

Bathynella natans bezkrunýřka slepá, délka 1 mm, ve zvodněných štěrkopiscích

MYSIDACEA - vidlonožci

hrudní končetiny 2 větvivé, plovací,
hrud' je kryta karapaxem
poslední pár končetin a telson = ploutvička se
statocystami

Mysis relicta vidlonožec jezerní

Limnomysis benedeni vidlonožec dunajský

ISOPODA - stejnonožci

tělo klenuté, dorzoventrálně zploštělé
hlava srůstá s hrudními články
hrudní nožky kráčivé, nerozeklané
zadečkové dvouvětvné, lupínkovité k dýchání,
maxilární žlázy, bez larvy
mořští, sladkovodní a suchozemští

Asellus aquaticus beruška vodní

Oniscus asellus stínka zední

Porcellio scaber stínka obecná - zadečkové nožky
přeměněny ve vzdušnicové plíce

Armadillidium vulgare svinka obecná - suchomilná,
schopnost volvace

Armadillidium vulgare

AMPHIPODA - různonožci

tělo laterálně zploštělé
hrudní nožky 2. a 3. páru na konci rozšířené s
drápkem (potrava), další hrudní kráčivé,
na zadečku 3 páry dvouvětvných obrvených
plovacích nožek, 3 páry skákacích
antenální žlázy
bez larvy

VIDEO

Gammarus fossarum blešivec potoční

Gammarus roeselii blešivec hřebenatý

Stygobromus ambulans srostlorep kráčivý
- tůně na J. Moravě

Niphargus aquilex
blešivec studniční
bílý, slepý, podzemní vody

DECAPODA

- cephalothorax krytý karapaxem
- 3 páry hr. nožek maxilipedy
- 5 párů jednovětevných kráčivých pereopody
- 3 páry mohou být klepítkovité
- larva zoea
- pohyb pomocí posledních 4 párů pereopod, u krabů do strany
- potrava zbytky živočichů

ASTACIDEA - raci

tělo sklerotizované, 3 páry hrudních končetin za čel. nožkami s klepety, oči na stopkách, svlékání - rakůvky (Ca na stavbu krunýře)

Astacus astacus rak říční

Pontastacus leptodactylus rak bahenní má štíhlá klepeta bez zubů, ostré rostrum,

Austropotamobius torrentium rak kamenáč jihoevropský 6 cm, tupé rostrum, u nás Stř. Čechy, Krkonoše

Orconectes limosus rak americký má na zadečkových člancích tmavohnědé příčné pruhy

Homarus gammarus humr evropský

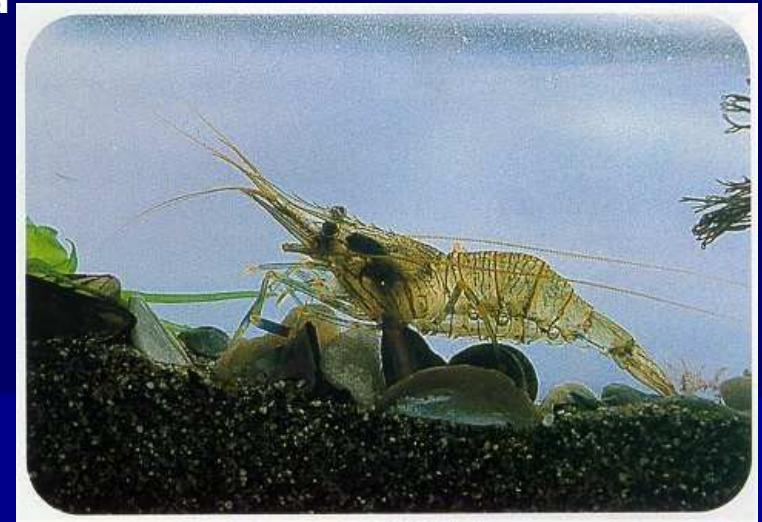
VIDEO

CARIDEA - krevety

zadečkové nožky plovací, bez inkrustace
tělního pokryvu

Palaemon squilla kreveta baltická,
Crangon crangon garnát obecný

PALINURA - langusty

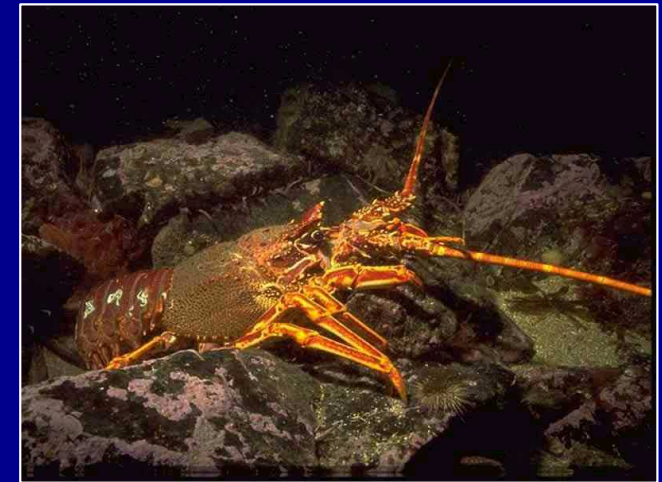
Bez klepet na hrudních končetinách.

Palinurus vulgaris langusta obecná 45 cm,
chutné maso abdomenu.

ANOMURA - poustevníčci

Pagurus poustevníček spirálovitě stočený
zadeček vkládá do ulit plžů, klepeta
asymetrická.

VIDEO

BRACHYURA - krabi

zkrácený trojúhelníkový zadeček, zahnutý
pod hlavohruď

Carcinus maenas krab obecný

Atlantické a Středozevní moře, běžný

Eriocheir sinensis krab čínský Labe s lodní dopravou, na
klepetech plst'ovité povlaky

Potamon fluviatile sladkovodní druh

COPEPODA - klanonožci

- ☐ tělo válcovité nebo kyjovité
- ☐ pohyb pomocí rozeklaných hrudních nožek
- ☐ velké anteny, na hlavohrudi naupliové očko
- ☐ larva nauplius, plankton, detrit, paraziticky

Cyclopoida - buchanky: pohyb 4 páry hrudních nožek, pohyb skoky, v přestávkách klesají s roztaženými antenulami.

Cyclops strenuus buchanka obecná (A)

Calanoida - vznášivky: rotačním pohybem všech hlavových přívěsků

pohyb a potrava, jeden vaječný váček (B)

Eudiaptomus vulgaris vznášivka obecná

VIDEO

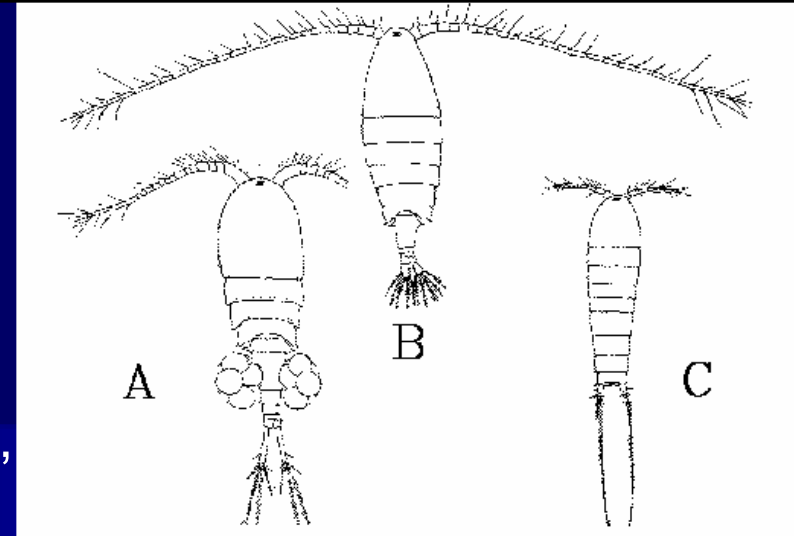
Hemidiaptomus ambliodon vznášivka šmolková

Harpacticoida - plazivky: 4 páry krátkých hrudních nožek, v intersticiálu

Bryocamptus pygmaeus plazivka obecná (C)

Parazité: *Ergasilus sieboldi* chlopek obecný - přichycuje se anténami na žábry ryb.

Lernaea cyprinacea červok kapří na pokožce kaprovitých

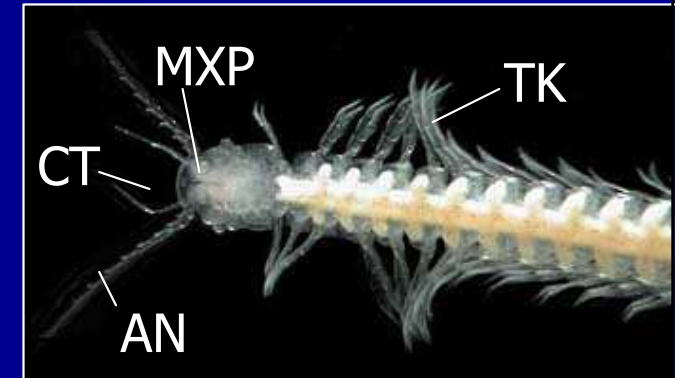
MYSTACOCARIDA - rakovčící

drobní korýši, žijící v písku zvodnělých sedimentů mořského břehu, 9 druhů ze Severního a Jižního Atlantiku

REMIPEDIA – veslonožci

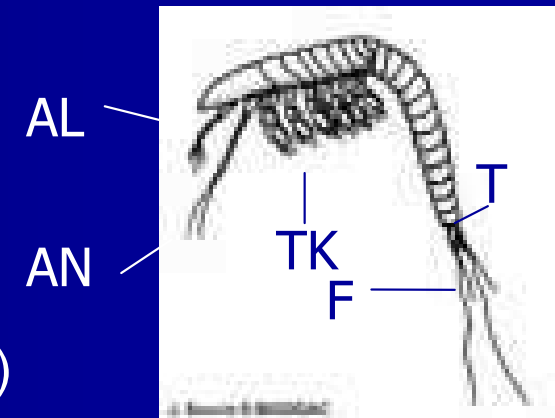
v podmořských jeskyních (Atlantik, Austrálie),
10 druhů, draví

hlava: acron + 1 článek s maxilipedami k uchopování
homonomně článkovaného trupu
končetiny: k plavání, podobní tř. Polychaeta

CEPHALOCARIDA - volnohlavci

pobřežní mělčiny Ameriky, Afriky, N. Zéland
4 mm velcí, slepí, velká hlava (5 článků), trup (20 článků)
detritofágové

OSTRACODA - lasturnatky

u nás cca 100 druhů

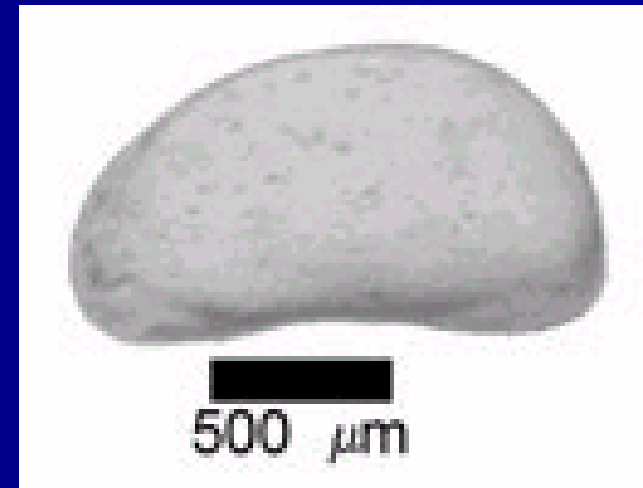
dvouchlopňová skořápka ledvinovitého tvaru s pružným vazmem

pohyb 2 páry tykadel + hrudní nožky, lezou všežraví - zbytky rostlin, živočichů. detrit, živé organismy

nauplius

Candona candida (lasturnatka)

Notodromas monacha lasturnatka hladinová

VIDEO

CIRRIPEDIA - svijonožci

mořští přisedlí korýši, larva nauplius - metanauplius → cyprisová larva.

Lepas anatifera vilejš stvolnatý hlava se změnila v masitou stopku, v horní části má stočené hrudní nožky, dole na stopce cementové žlázy

Balanus tintinnabulum svijonožec přílepkový tělo ukryté v krunýři ve skořápce

Sacculina carcini kořenohlavec krabí endoparazit krabů

TANTULOCARIDA - tantulovky

ektoparaziti korýšů

